הנדון:

גולדמן, סע!

עלייתו של ד"ר נחום גולדמן היא התופעה המעודדת ביותר בחיי המדינה בשנים האחרונות.

מזה זמן מה מעיקה דאגה חמורה על הארץ: מה יקרה כאשר ירד דויד בן־גוריון סופית מן הבמה הפוליטית? ביג"י הוא בן 70, ואפשרות זו מעוררת בצדק חרדה.

עד כה היה נדמה כי הברירה תהיה בין שני סיוטים: או שלטון האפסים, מסוגו של משה שרת, או רודנות היד־השחורה על כל אצבעותיה — הרפתקות־דמים כלפי חוץ, חידוש הסיוון מבית.

עם נחום גולדמן, בן ה־63, מופיעה ה־אפשרות השלישית. כמדינאי רחב־אופק ורב־מעוף, אין שני לו כיום בעולם היהודי כולו. יחד עם זאת הוא פוליטיקאי מקצועי, הבקי בעבודה השחורה של מקצוע המדינאות. בהסכם השילומים הוכיח את יכולתו המדינית, ועצם עלייתו לתפקיד נשיא ההסתדרות הציונית מוכיח את כושרו הטכסיסי.

ד"ר נחום גולדמן הוא המועמד הטבעי לתפקיד ראש־הממשלה הבא של מדינת־ישראל.

★ ★ ★

שעתו הגדולה של יוליוס קיסר באה כאשר הוא הגיע לגדותיו של הנהר רוביקון. הוא ידע שאם יעבור נהר זה, לא יהיה לו מנוס מן המאבק על השלטון ברומא. הוא עבר ואמר: "הקוביה נפלה!"

לפי כל הסימנים, הגיע נחום גולדמן בימים אלה אל הרוביקון שלו. לפניו עומד מיבחן, שיצריך את כל אומץ־הלב והתבונה שלו. כי הדרך הנפתחת לפניו רצופה מל־כודות ומכשולים.

ד"ר גולדמן עומד להיות מוזמן למוסקבה. לא תהיה זאת הזמנה פתאומית למנהיג פתמי. תהיה זאת הפגנה רבתי, הזמנה מטעם הממשלה הסובייטית לנשיא ההסתדרות הציונית ומנהיג הקונגרס היהודי העולמי.

תהיה זאת הפגנה של אימון כלפי המנהיג הטוען מזה שנים להשתלבות ישראל במרחב ובגוש האסיאתי, התובע את הוצאת המדינה ממישחק־הכוחות של הלוחיתנים. אבל תהיה זאת גם הפגנה של אי־אימון כלפי הצמרת הרשמית של מדינת־ישראל.

הדוברים הסובייטים אמרו כמעט בגלוי, לאחרונה, כי לדעתם לא תיתכן שום הבנה בין מוסקבה ובין ירושלים, כל עוד ירושלים שמה דויד בן־גוריון. לדבריהם, לא איכפת להם כי ביג"י הוא אנטי־קומוניסט. להיפך, ברית־המועצות תומכת במשטרים רבים ה־רודפים את הקומוניסטים בארצותיהם. אולם לדעתם ביג"י שונא את רוסיה בתור שכזאת, שנאה עיוורת ורגשית. נשמעה אפילו הסברה כי אין זו שנאה ישראלית, אלא דווקא שנאה פולנית — שנאה של אדם שגדל בפלונסק, ושגם רוב שותפיו גדלו אי־שם ממזרח לוויסטולה.

היד המושטת לגולדמן, נועדה באותו רגע לתת סטירת־לחי לפרסטיז'ה של דויד בן־גוריון.

★ ★ ★

במצב זה, חייב גולדמן לשאול את עצמו אם לקבל את ההזמנה ואם לאו. אם הוא יקבל אותה, הוא ייכנס סופית להתנגשות גלויה וברורה עם ביג"י. התנגשות זו היא אמנם בלתי־נמנעת, אולם גולדמן ניסה עד כה לעכב אותה עד כמה שאפשר.

השאלה היא: מה מונח על הכף השניה של המאזניים? מה יהיו פירות הביקור הזה?

לפי כל הסימנים, מבקשת ברית־המועצות לעשות ג'סטה של התפייסות כלפי היהדות העולמית, וגם כלפי התנועה הציונית. אפשר להניח כי הביקור יסתיים בהודעה שתכיר בזכותה של יהדות ברית־המועצות לתרבות לאומית משלה, וכי תסכים לאפשרות של עלייה יהודית מברית־המועצות.

אלה יהיו שני הישגים בעלי ערך מכ־ריע — הישגים שישפיעו במישרין על חייהם של מיליוני יהודים. הם יהיו בעלי משמעות רבה לגבי עתיד המדינה. כי אנו זקוקים לעליה.

הסכנה היא כי באותה הודעה עצמה עשויה ממשלת ברית־המועצות להתקיף באופן ישיר את המדיניות של ממשלת־ישראל, כפי ש־התבטאה במיבצע־סיני ובהצטרפות לדוקט־רינה של אייזנהואר. דבר זה יעמיד את נשיא ההסתדרות הציונית במצב קשה מאד. מכאן הספק הקיים לגבי עצם רעיון ה־נסיעה.

דעתי הפרטית היא כי גם כנתר נים אלה על גולדמן לנסוע, לא רק לטובת יהודי ברית־המועצות, לא רק לטובת יהדות העולם, אלא גם לטובת ישראל. כי בנסיעה זו תהיה לגולדמן הזדמנות מצויינת לגבש ולבשר לעולם השקפה עברית חד־שה לגבי מעמדה של ישראל, ומעמד המרחב השמי כולו, במישר־חק הגושים.

★ ★ ★

לפני תריסר שנים נולדה במחתרת של לח"י הסיסמה הגדולה של "הנייט־ראליזציה של המזרח התיכון". היא לא היתה פרי של אידיאולוגיה מגובשת, אלא תשובה מעשית למציאות מעשית מסויימת.

המחתרת ה"פורשת" לחמה אז את מל־חמת־השיחרור בשלטון הבריטי. שש שנים לפני כן קבע אברהם ("יאיר") שטרן את העיקרון ההיסטורי כי במלחמה זו בריטניה היא האויב, ואויבי בריטניה הם ידידים. מכאן היה רק צעד אחד לתפיסה פוליטית, ש־ביקשה לרכוש את עזרת הסובייטים לגירוש האנגלים מן הארץ. בהנהגת נתן ילין־מור, צעד לח"י צעד זה.

רעיון הניטראליזציה של המרחב בא אז לתת בסיס לשותפות כזאת. פירושו היה שישראל לא תחליף כוכב זר אחד בשני, לא תהפוך מגרורה בריטית לגרורה סובייטית. אך ישראל תסלק את הבסיס הבריטי מן הארץ, ותשמור על ניטראליות קפדנית.

הסובייטים קיבלו רעיון זה. הם הצביעו בעד הקמת ישראל באו"ם, והיו המעצמה הראשונה שהכירה דה־יורה בישראל.

מאז נשכח רעיון זה. משה שרת פיספס תחילה על "אי־הזדהות", אולם איש לא התכוון לכך ברצינות. איש לא שעה לאזהרותיו של גולדמן, כאשר דרש להפוך את ישראל ל"שוויץ של המזרח התיכון", הת־נגד אפילו להצטרפות ישראל לאו"ם, בה קשה לשמור על ניטראליות קפדנית.

ישראל הפכה חלק מן הגוש המערבי. ידיה משולשלות עמוק לתוך כיסי משלם־הסמים האמריקאי. היא נדחקה בכוח לתוך מחנה הדוקטרינה, למרות שהאמריקאים עצ־מם ראו זאת בעין רעה.

זה המצב כיום. הוא גרם לבידוד מוחלט של ישראל בעולם כולו, מלבד צרפת. הוא גרם למירוץ הזיון של רוסיה ואמריקה במרחב, נגד ישראל. הוא גרם להוצאת ישראל מן היבשת האסיאתית. דרוש רעיון חדש, ומנהיג חדש שיבשר אותו.

גולדמן הוא האיש, ובפיו הרעיון.

★ ★ ★

בשבועות האחרונים, ערך גולדמן שורה של הרצאות בפני מנהיגי המפ־לגות השונות, והשמיע את רעיון הניטרא־ליזציה של ישראל. הוא הסתמך על שורה של נימוקי־ברזל, שהצבענו עליהם לא פעם גם במדור הזה.

מדינת ישראל זקוקה לעליה. לכך מס־כימים כולנו — גם מי שחולק עקרונית על האידיאולוגיה הציונית הרשמית. מלבד מק"י ונטורי־קרתא, אין גורם ציבורי בישראל המתכחש לשאיפה זו.

כל עוד לא יקום היטלר חדש באמריקה (ורק מטורף ירצה בכך) יכולה לבוא עליה זו רק ממקום אחד: מארץ הסובייטים. היא לא תבוא פל עוד יאמינו מנהיגי ברית־המועצות כי ישראל היא חלק מ־מערך צבאי אויב. זהו הנימוק ה־ראשון לניטראליזציה.

זרם אדיר של נשק זורם כיום למרחב. האמריקאים שולחים כמויות אדירות לסעודיה, ללבנון, לעיראק ולירדן. הסובייטים שולחים כמויות גדולות עוד יותר למצרים ולסוריה.

כל הנשק הזה — עד אחרון ה־מאנקים, הסילונים והצוללות — מופנה נגד ישראל.

הניטראליזציה של המרחב תפסיק מירוץ זה. התחרות בין הגושים בתדאי תימשך גם כאן, אולם היא תהיה אידיאולוגית וכלכלית, ולא תסכן כל־כך את בטחונה של ישראל. זהו הנימוק השני.

★ ★ ★

כדי עוד בדור זה, אני רוצה להוסיף נימוק שלישי. בעוד ששני הקודמים הם נימוקים שליליים — נימוקים למניעת הסכנה לקיומה של ישראל ולעליית היהודים אליה — הרי השלישי הוא נימוק חיובי.

לא הקמנו מדינה זו כדי להיות גרורים של מישהו. איננו רוצים להיות מדינה של קבצנים, או של משרתים. איננו רוצים להיות ה־מדינה ה־49 של ארצות־הברית, ולא הרפובליקה ה־17 של ברית־המועצות. אנו רוצים למלא תפקיד עצמאי כזירה העולמית.

לא נוכל לעשות זאת לבדנו. כמדינה קטנה ומבודדת, אנו מהווים כמות קטנה מדי. אולם בתוך מרחב מלוכד, בו יש לנו הסיכוי להיות האומה הדינאמית ביותר, נהתה גורם גם בתקופת הספוטניק.

כדי להגשים שאיפה זו, חייבים אנו לבוא אל עמי המרחב כשבפינו גישה חדשה, סיס־מה חדשה. הסיסמה היא: מלחמת ישראל־ערב פותחת את המרחב בפני האימפריאליזם האמריקאי והסובייטי. איחוד ישראל־ערב יסלק את האימפריאליזם האמריקאי והסוב־ייטי, הבריטי והצרפתי.

איננו רוצים בכסים סובייטי כ־לטקיה, וגם לא בכסים אמריקאי בדהראן. איננו רוצים בקויזלינג סובייטי בדמשק מחר, כשם שאי־נגו רוצים בקויזלינג אמריקאי בריאד כיום.

זהו אידיאל גדול וחיובי לעברים ולערבים: שיחרור המרחב כולו מכל שלטון זר גלוי וסמוי, הפיכתו לגורם בעל קול ומשקל בחברת העמים, שותף ראוי־לשמו של עמי אסיה ואפריקה. ניטראליות שלא כביטוי של חוסר־אונים, אלא ביטוי לעצמאות־של־אמת.

★ ★ ★

אם תישמע סיסמה זו ברמה, בפי אישיות בינלאומית כמו גולדמן, היא תזכה להד רציני וחיובי גם במוסקבה וגם בוושינגטון.

ברית־המועצות תסכים לגישה שתסלק את הבסיסים הזרים מקירבת הגבול הדרומי שלה. אמריקה מעוניינת בגישה שתשים קץ לאנדרלמוסיה המסוכנת במרחב, ותמנע את חדירת הקומוניזם.

יתר על כן: הספוטניק פותח תקופה חדשה במחשב הצבאי. בעוד חמש שנים יהיו בידי שני הלוחיתנים קליעים מונחים, שיאפשרו הפגזה הדדית מדוייקת מבישת ליבשת. לא יהיה עוד צורך בבסיסים במרחב. החגורה הניטראלית תהיה תחליף סביר לכל הצדדים.

הצמרת המדינית הנוכחית של ישראל אינה מסוגלת לבשר רעיון זה. אם ד"ר גולדמן יעשה זאת במקומה, הרי ימלא שליחות חיס־טורית.

לכן אני אומר: סע, דוקטור, ותבוא עליך הברכה.

פגישה בדרך?